

прямий умисел і характеристика особи чітко виражені в негативну сторону.

Отже, п. 4 ч. 1 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію» необхідно змінити для усунення неконституційних суперечностей у законодавстві України, які обмежують право осіб займати посади в Національній поліції України або врегулювати дане питання іншим чином.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 21.03.2019).

2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 21.03.2019).

3. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 21.03.2019).

Одержано 22.04.2019

★

УДК 51.74.(091)(477)

Дмитро Вікторович Галкін,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
докторант Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 20-Х РОКІВ ХХ СТОРІЧЧЯ

Конституція УСРР 1919 р. не розкривала ні сфери відомства наркоматів, ні принципів їх комплектування, не вказувала навіть кількості комісаріатів у республіці, відносячи це на вирішення поточного законодавства. Кожна з союзних республік на початку 1920-х років мала автономію у вирішенні значної кількості внутрішніх питань.

Перша угода про співробітництво політичних секретаріатів міліції РРФСР і УСРР датується 22 березня 1922 р. Угоду було укладено з метою обміну досвідом: політосвітньої роботи, наказами, інструкціями, навчальними програмами, доповідями й статистич-

ними звітами. Договір про співробітництво Головних управлінь міліції УСРР і Російської Федерації підписано 27 листопада 1922 р. У договорі декларувалося прагнення до встановлення єдиних організаційних форм побудови апарату й методів його роботи. При цьому в організаціях НКВС і Головних управлінь міліції республік допускалися відступи, викликані місцевими умовам». У структурах управлінь, дані «відступи» в період непу могли бути досить значними. Показовим є той факт, що в середині 1920-х років Народні комісаріати внутрішніх справ взагалі були скасовані в ряді союзних республік.

Тенденція до автономії республіканських комісаріатів і управлінь зберігалася протягом усього досліджуваного періоду. Так, Конституцією СРСР 1924 р. управління внутрішніми справами було віднесено до виняткової компетенції союзних республік. Формою співробітництва республіканських НКВС були всесоюзні наради Наркомів внутрішніх справ, де й відбувався обмін досвідом [1, с. 195].

В Україні в 1924 р. відбулася реорганізація НКВС. 20 вересня 1924 р. постановою ВУЦВК і РНК УСРР було затверджено нове Положення про Народний комісаріат внутрішніх справ.

Відповідно до цього положення, в перелік завдань НКВС УСРР, крім охорони революційного порядку, боротьби зі злочинністю, забезпечення громадської безпеки, входили ще й такі сфери, як управління комунальним господарством, місцями ув'язнень і нагляд за діяльністю місцевих органів влади. І, звичайно ж, управління міліцією й карним розшуком.

Слід зазначити, що в даному Положенні більш чітко, ніж у Положенні про НКВС РРФСР від 24 травня 1922 р., було визначено правове становище міліції. Так, недосконалість аналогічного російського нормативного акта призводила до постійних конфліктів між військовим командуванням і міліцією в питаннях підпорядкування (аж до пропозицій військового командування про ліквідацію НКВС РРФСР). З метою врегулювання даних проблем Наркомат з військових і морських справ РРФСР був змушений 22 серпня 1924 р. видати спеціальний циркуляр, що роз'ясняв принципи відносин між військовими й міліцією. Навіть нове Положення про НКВС РРФСР, прийняте ВЦВК і РНК РРФСР 28 березня 1927 р., містило лише загальні формулювання й стало, на думку

А. Я. Малигіна, повторенням старого Положення про НКВС РРФСР від 24 травня 1922 р. [2, с. 193].

Російський дослідник А. Я. Малигін вважає Положення про Народний комісаріат внутрішніх справ Української СРР одним «... з деяких правових актів того часу, що прямо закріплювали обов'язки міліції з охорони прав та інтересів громадян» [2, с. 185].

У структурі НКВС, разом з відділами адміністративним, виправно-трудохим, управління справами й інспекцією у справах комунального господарства, на правах відділу перебував відділ міліції й карного розшуку. Завданнями цього відділу була охорона порядку й громадської безпеки, захист населення від злочинності, нагляд за торгівлею й видача дозволів на придбання мисливської зброї, сприяння органам радянської влади при проведенні заходів, нагляд за виконанням радянських законів громадянами, установами й організаціями [3, с. 245].

Даний відділ міліції й розшуку складався із трьох підвідділів: міліції, розшуку й політичної інспекції.

Підвідділ міліції ділився на два відділення: відділення служби міліції та відділення обліку й укомплектування. Завдання підвідділу міліції зводилися до нагляду, управління й контролю за боротьбою з усіма видами злочинності (крім тих, що належали до відання ДПУ), взаємного інформування й зв'язку з органами ДПУ й військовим командуванням, призначення й переміщення у встановленому порядку командного складу міліції, ведення обліку особового складу, організації постачання міліції необхідним озброєнням і технікою, організації й управління промисловою міліцією, управління Всеукраїнською школою міліції й розшуку, розробки різного роду навчальних програм для цієї школи, а також до складання оперативних зведень про стан боротьби зі злочинністю в Україні.

Підвідділ розшуку мав у своєму складі відділення служби розшуку, відділення обліку й реєстрації й відділення із завідування розплідником собак-шукачів. Його завданнями були управління діяльністю місцевих органів розшуку УСРР, проведення дактилоскопичної реєстрації й розшуку злочинців, підготовка фахівців у цих галузях, розведення й дресирування собак-шукачів, навчання персоналу для роботи із собаками-шукачами, розробка методів боротьби з кримінальною злочинністю й навчання їх місцевих

органів, призначення й переміщення посадових осіб органів розшуку, провадження дізнання у злочинах, включаючи посадові злочини серед працівників міліції й розшуку, наукова праця щодо вивчення злочинів, статистики боротьби зі злочинністю, збір матеріалів з метою створення музеїв криміналістики, організація централізованої й систематизованої боротьби з особливо небезпечними злочинцями.

Відділ політичної інспекції займався наглядом за політроботою міліції й розшуку, а також збором і обробкою інформації про політичну роботу в органах міліції й розшуку [3, с. 245]. Виправно-трудоий відділ НКВС УСРР складався із загального відділення, адміністративно-пенітенціарної й виробничо-господарської інспекцій.

В окремих випадках (при спільній спеціальній оперативній роботі) органи міліції й карного розшуку зобов'язані були координувати свої дії з органами ДПУ [3, с. 244–245].

13 серпня 1924 р. Постановою ВУЦВК і РНК УСРР було прийнято «Положення про Державне політичне управління Української Радянської Соціалістичної Республіки». Відповідно до цього Положення, призначений ВУЦВК голова ДПУ УСРР був «уповноваженим Об'єднаного державного управління Союзу РСР (ОДПУ) при Раднаркомі УСРР»; в оперативному відношенні Управління керувалося «директивами й розпорядженнями Союзу РСР»; ДПУ УСРР було підзвітним як РНК УСРР, так і ОДПУ СРСР, існувало «на кошти, що відпускаються ОДПУ Союзу РСР, згідно з кошторисом й штатами, розробленими ДПУ УСРР [4, с. 662–664]. Таким чином, з 1924 р. ДПУ УСРР уже було повністю залежним від загальносоюзної системи: ОДПУ СРСР (на відміну від НКВС УСРР, що зберіг автономію).

Згідно з «Положенням про Народний комісаріат внутрішніх справ» і супутньою постановою ВУЦВК від 20 вересня 1924 р. «Про адміністративні відділи губернських і окружних виконавчих комітетів», місцевими органами НКВС були: у губерніях – губернські адміністративні відділи, в округах – окружні адміністративні управління (відділи). Виконання заходів і розпоряджень у районах Комісаріат здійснював через члена районного виконкому, який займався адміністративною роботою, у сільських місцевостях –

через сільради. У справах комунального господарства управління здійснювалося через місцеві органи комунального господарства.

Таким чином, проводилася нова реформа структури. Перебування підвідділів міліції на місцях у віданні адміністративних відділів НКВС повинно було забезпечити чітку централізацію й, відповідно, зробити структуру більш мобільною.

Список бібліографічних посилань

1. *Вісник НКВС УСРР*. 1919. № 3.
2. Малыгин А. Я., Яковлева Е. Ш. Из народа и для народа. М. : Изд. ДОСААФ СССР, 1988. 256 с.
3. Борьба с преступностью в Украинской ССР : в 2 т. / сост. П. П. Мхайленко ; М-во охраны обществ. порядка УССР. Киев : РНО при МООП УССР, 1966. Т. 1: 1917–1925 гг. 832 с.
4. *Вісник НКВС УСРР*. 1919. № 1.

Одержано 21.03.2019

★

УДК 51.74.(091)(477)

Олена Миколаївна Галкіна,

*кандидат юридичних наук, інспектор сектору моніторингу
Сахновщинського ВП ГУНП в Харківській області*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ШТАБНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ В РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

Проявом посилення розвитку процесів централізації управління органами міліції та її мілітаризації стало утворення в системі НКВС УСРР Головного управління міліції 30 березня 1920 р., яке мало здійснювати керівництва усіма видами діяльності міліції. На підставі прийнятого невдовзі Тимчасового положення про робітничо-селянську міліцію у квітні 1920 р., до її складу дозволялося зараховувати червоноармійців, які брали участь у боях, старших 28 років, і тимчасово звільнених з діючої армії в госпіталі або тих, що перебували у відпустці з причин хвороби [1, с. 48]. Протягом 1923–1924 рр. була ліквідована більшість озброєних банд. Точні і докладні відомості про бандитські напади на населені пункти Харківської губернії містилися в щотижневих інформаційних зведеннях [2, с. 11]. Подальший розвиток організаторської роботи